

**Ікона праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського),
написана в 2008 р. внаслідок канонізації на Освяченому Помісному
Соборі Української Православної Церкви Київського Патріархату
11 липня 2008 р.**



Ікона святого праведного Петра Калнишевського // Православний вісник [Журнал] : видання Української Православної Церкви Київського Патріархату. – Київ : Видання Української Православної Церкви Київського Патріархату. – № 7/8. – 2008. Кольорова вклейка після 34 с.

**Ікона праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського),
храм в ім'я Св.Трійці (1773 р.),
с. Пустовойтівка Роменського району Сумської області**



Ікона останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського
// Режим доступу до ресурсу:
<https://zruchno.travel/ObjectEntity/ObjectEntity?lang=ua&idCrm=5a9dfe7d-17be-20ff-0fba-58b6f5f9800b>

Ікона Покрова Пресвятої Богородиці із зображенням останнього кошового отамана Запорізької Січі праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського) (праворуч). Середина XVIII століття.



Ікона Покрова Пресвятої Богородиці із зображенням останнього кошового отамана Запорізької Січі Петра Калнишевського (праворуч). Середина XVIII століття [Електронний ресурс] // Ікона // Петро Калнишевський . – Режим доступу до ресурсу:https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D1%8B%D1%88%D0%B5%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9F%D

1%91%D1%82%D1%80_%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87#/media/File:IconPokrov_s_PetromKalnyshevskim.png

Ікона «Св. Прав. Муч. Петр Калнишевский последний Кошевой запорожской Сечи», написана художником-іконописцем Михайлом Синельниковим для Богородської та Дніпропетровсько-Криворізької єпархій Українська Православна Церква Київського Патріархату, м. Ногінськ Московської обл., РФ, 2011 р.



Богородська єпархія УПЦ Київського Патріархату пропонує відео-фільм про останнього кошового Запорозької Січі Петра Калнишевського, 1775-й рік з фотознімками Автор: mitropolit от 20-07-2011, 22:54 // Новини Богородської єпархії // Богородська єпархія УПЦ КП. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.eparhija.com.ua/index.php?newsid=123>.

Іконописний образ праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського), написаний запорізькими іконописцями на замовлення Української Православної Церкви Московського Патріархату, зокрема Анастасією Іваненко у 2015 р.

Ікону до вжитку благословив Св. Синод Української Православної Церкви Московського Патріархату на чолі з Предстоятелем Блаженнішим Митрополитом Київським і всієї України Онуфрієм (Березовським)



Священный Синод УПЦ МП затвердив іконописний образ св. Петра Калнишевського, створений запорізькими іконописцями. 17 Февраль 2015 | lidiya //Розміщено в Новості – Режим доступу до ресурсу: <http://palom.info/svyashhenyj-sinod-upts-utverdil-ikonopi/>

**Пам'ятник останньому кошовому отаману
праведному Петру Багатостраждальному (Калнишевському)
у с. Пустовійтівка Роменського району Сумської області,
де він народився у 1691 р. Монумент встановлений у 1991 р.
на честь 300-ліття з дня його народження**



Пам'ятник отаману П. Калнишевському //Пам'ятки України // Пам'ятки Сумська область // Пам'ятки Роменський район // Пам'ятки Пустовійтівка – Режим доступу

до ресурсу:https://ua.igotoworld.com/ru/poi_object/71290_pamyatnik-atamanu-p-kalnyshevskomu.htm

**Пам'ятник праведному Петру Багатостраждальному (Калнишевському)
споруджений за проектом академіка, народного художника України,
лауреата Шевченківської премії Анатолія Гайдамаки
та скульптора Петра Дроздовського.**

**23 жовтня 2012 р. Св. Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет
та архієпископ Переяслав-Хмельницький і Білоцерківський Епіфаній, архієпископ
Сумський і Охтирський Мефодій, єпископ Конотопський Афанасій, освятили
пам'ятник у присутності громадських та політичних діячів краю.
Центральний парк, вул. Комінтерна, м. Недригайлів. Сумська область**



Пам'ятник Петру Калнишевському у Недригайлові// автор Yevhen Kartsan//Розміщено в Новості – Режим доступу до ресурсу:
<https://ua.discover.net.ua/locations/pamyatnik-petru-kalnishevskomu-u-nedrigaylovi>

**Пам'ятник останньому кошовому отаману Запорозької Січі
праведному Петру Багатостраждальному (Калнишевському)
на березі р. Сула. м. Ромни Сумської обл.**



Пам'ятник Петру Калнишевському у Ромнах // автор andy creature // Розміщено в
Новости – Режим доступу до ресурсу:

<http://travel.creature.biz.ua/travel.php?action=romny>

**Відкриття Президентом України Петром Порошенком 12.07.2017 р.
козацького хреста борцям за волю України з написом: «В цій древній
козацькій святині фортеці молилися Святий праведний Петро
Калнишевський, Святитель Димитрій Ростовський (Туптало),
Святитель Інокентій Іркутський (Кульчицький),
Святитель Іосаф Белгородський (Горленко)».
Хрест освятив Архієпископ Сумський та Охтирський Мефодій (Срібняк).
Свято Воскресенський кафедральний собор, м. Суми**



Козацького хреста борцям за волю України в м. Суми // Фото Миколи Лазаренка//
Розміщено в Новості – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2264736-porosenko-vidkriv-u-sumah-pamatnij-hrest-borcjam-za-volu-ukraini.html>

**Бюст праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського),
освячений 28 червня 2004 р.
з благословіння Св. Патріарха Московського і всієї Русі Алексія II (Рідігера)
в Спасо-Преображенському Соловецькому ставропігійному монастирі
єпископом Архангельським і Холмогорським Тихоном
в присутності української делегації на чолі з генеральним директором «Мотор-Січ»
В'ячеславом Богуслаєвим
Російська Федерація, Архангельська єпархія Російська Православна Церква
Спасо-Преображенський Соловецький ставропігійний монастир, Соловецький
Кремль, вхід до камери, де перебував Петро Калнишевський в ув'язненні**

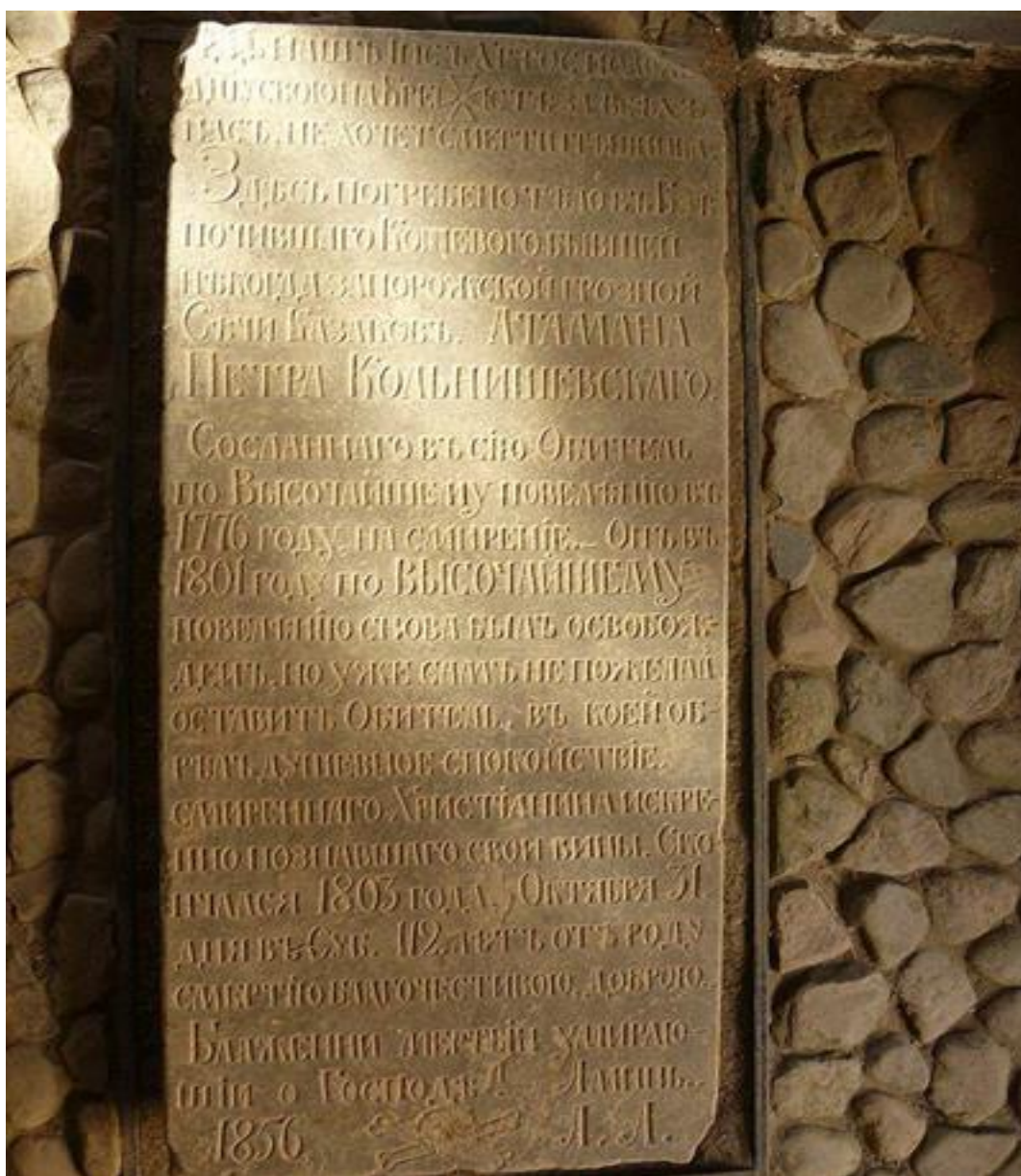


Пам'ятник Петру Калнишевському на Соловецько//Автор Володимир Лук'янюк//
Розміщено в Новості – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.jnsn.com.ua/h/1113Q/>

Надгробна плита праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського) з написом : «Здесь погребено тело в Бозе почившего кошевого бывшей некогда Запорожской грозной Сечи казаков атамана Петра Кальнишевского, сосланного в сию обитель по высочайшему повелению в 1776 году на смирение. Он в 1801 году, по высочайшему же повелению, снова был освобожден, но уже сам не пожелал оставить обитель, в коей обрел душевное спокойствие смиренного христианина, искренно познавшего свои вины. Скончался 1803 года, октября 31 дня, в субботу, 112 лет от роду, смертью благочестивою, доброю».

1856 р. Спасо-Преображенський Собор , Соловецький Кремль, Соловецький монастир



**Монета, присвячена військовому та політичному діячеві XVIII ст.,
військовому судді, останньому кошовому отаману Запорізької Січі
Петру Івановичу Калнишевському, який під час російсько-турецької війни
1768-1774 рр. проявив себе талановитим полководцем, тираж 5000 шт.
2012 р., Національний Банк України**



На реверсі монети зображено на фоні кам'яного муру стилізований портрет Петра Калнишевського, та по колу розміщено написи: останній кошовий отаман Запорізької Січі Петро Калнишевський, праворуч - роки життя 1691/1803.



На аверсі монети зображено загальну для цієї серії композицію, що втілює ідею соборності України: малий Державний Герб України підтримують гербові фігури Архистратига Михаїла і коронованого лева - символи міст Києва і Львова, над якою рік карбування монети - 2012, угорі півколом розміщено напис Національний Банк України, унизу – 10 гривень.

Монета Петро Калнишевський //Список пам'ятних монет України із драгоцінних металів//Петро Калнишевський// Розміщено в оголошенні – Режим доступу до ресурсу: <https://www.ua-coins.info/ua/list/1784-petr-kalnyshevskiy>

**Собор Різдва Богородиці, збудований кошовим отаманом праведним Петром Багатостраждальним (Калнишевським) впродовж 1763—1771 рр.
М Лохвиця Полтавської області. Світлина поч. ХХ століття**



Про долю унікальної мистецької пам'ятки з Полтавщини// автор Георгій ШИБАНОВ // рубрика //Україна Incognita// Газета: №42, (2009)// Розміщено в
Новости – Режим доступу до ресурсу: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ukrayina-incognita/spadok-petra-kalnishevskogo>

**Освячення храму на честь праведного Петра Багатостраждального
(Калнишевського) Св. Патріархом Київським і всієї Руси-України
Філаретом, предстоятелем Української православної церкви Київського
Патріархату.**

**Липень 2015 р. Холодний Яр на хуторі Буда Чигиринського району
Черкаської області**



Храм Петра Калнишевського у Холодному Яру освятить особисто Патріарх Філарет// 14 травня 2015, 20:30 Новини Черкас та області // Черкаські новини// Розміщено в Новості – Режим доступу до ресурсу:

<http://procherk.info/news/7-cherkassy/32983-hram-petra-kalnishevskogo-u-holodnomu-jaru-osvjatit-osobisto-patriarh-filaret>

**Освячення храму на честь праведного Петра Багатостраждального
(Калнишевського) Св. Патріархом Київським і всієї Руси-України
Філаретом, предстоятелем Української православної церкви
Київського Патріархату.**

31 грудня 2016 р., м.Біла Церква Київської обл.



31 грудня 2016 року Святійший Патріарх Філарет відвідав місто Біла Церква, де звершив чин освячення новозбудованого храму на честь святого праведного Петра Калнишевського//01 січня 2017 опублікував Михаїл Омельян // головна // новини // патріарх // розміщено в Новини – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cerkva.info/posts/u-bilii-tserkvi-patriarkh-filaret-osviatyv-khram-na-chest-sviatoho-pravednoho-petra-kalnyshevskoho>

**Храм на честь св. прав. Петра Калнишевського
у приміщенні колишньої лікарні, освячений керуючим
Дніпровською єпархією Української Православної Церкви Київського
Патріархату 11 липня 2008 р. Преосвященнішим Владикою
Симеоном(Зінкевичем).
19 серпня 2017 р., м. Нікополь Дніпропетровська обл.**



Фото з власний архів Ієромонах Меркурій (Скороход)

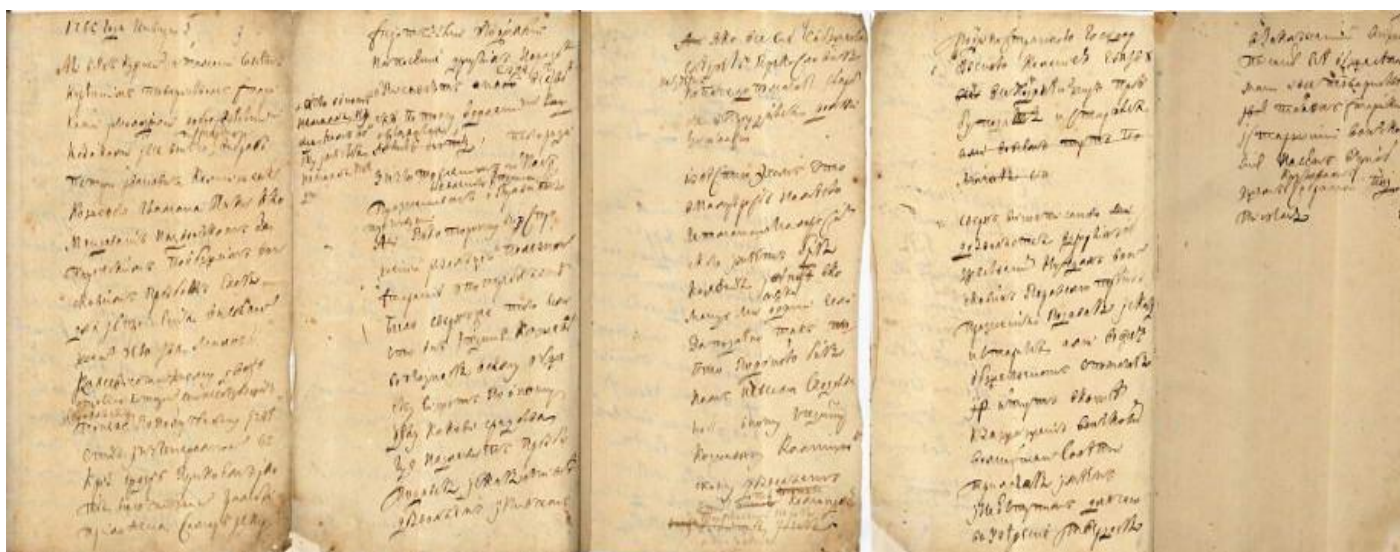
Божественна Літургія з чином освячення храму святого праведного Петра Калнишевського яку очолив Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Онуфрій (Березовський) предстоятель Української Православної Церкви Московського Патріархату 13 листопада 2015 р., м. Запоріжжя



Блаженніший Митрополит Онуфрій вперше відвідав Запорізьку єпархію в якості Предстоятеля УПЦ // 13.11.2015 13:44// Розміщено в Богослужіння // Канонізація святих // Новини // Предстоятель УПЦ // Фото // Церква і культура – Режим доступу до ресурсу: <http://news.church.ua/2015/11/13/zaporizhzhya-blazhennishij-mitropolit-onufrij-ocholiv-liturgiyu-z-chinom-proslavlennya-svyatogo-pravednogo-petra-kalnishevskogo-onovlyujetsya/>

1765 р., січня 3. – Постанова Військової Ради про повторне обрання кошовим отаманом Війська Запорозького Низового Петра Калнишевського і доручення йому їхати до Санкт-Петербурга і клопотатися перед російською імператрицею Катериною II про повернення земель, зайнятих під поселення “других народів” (Нову Сербію).

ЦДІАК України, ф. 229, оп. 1, спр. 175, арк. 3–5. Чернетка.



До 325-ї річниці від дня народження останнього кошового отамана Запорозької Січі Петра Калнишевського //Центрального державного історичного архіву України, м. Київ //О. Б. Вовк – Режим доступу до ресурсу:
https://cdiak.archives.gov.ua/v_325_Petro_Kalnyshvskii.php

**Євангеліє на престольне в оправі. 1760 р. Вклад кошового отамана
Запорозької Січі праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського)**



Євангелію Петра Калнишевського виповнилося 355 років // 11 Травня, 2017 //
Олена Апанович – Режим доступу до ресурсу: <http://sumy.today/yevangeliyu-petra-kalnyshevskogo-vypovnylosya-355-rokiv-foto>

Житіє праведного Петра Багатостраждального (Калнишевського), останнього кошового Запорізької Січі

Святий праведний Петро Калнишевський народився в день пам'яті святих первоверховних апостолів Петра і Павла 12 липня 1691 року. Його малою батьківщиною стала Лівобережна Україна, тодішнє прикордоння між Московським царством і Річчю Посполитою, село Пустовійтівка (тепер Роменського району Сумської області). Він був найстаршим сином, але не єдиним, в козацькій родині Івана Калнишевського.

Перші докладні відомості про угодника Божого Петра датуються тільки 1754 роком, коли йому вже було близько 50 літ від народження. З нечисленних відомостей дізнаємося, що святий Петро був освіченою, як на той час, людиною, мав великий потяг до книг, любив їх читати і навіть прикрашати. Серед книг за найкоштовніший скарб він мав Євангеліє, вартістю 1 тисяча карбованців. На його оздобу золотом, сріблом та коштовним камінням святий праведний Петро витратив ще 500 карбованців.

Вперше праведний Петро Калнишевський очолив Запорізьку Січ у 1762 році, перебуваючи на цій посаді менше року. У вересні 1762 року він, разом з військовим січовим писарем Іваном Глобою, зустрівся в Москві з царицею Катериною II. Відтоді, мабуть, праведник Божий став нелюбим цій імператриці – новій Єзавелі та Євдоксії, бо з посади кошового отамана його на деякий час усунули. Вдруге його обрали у січні 1765 року, всупереч царській волі, аж до зруйнування Січі, тобто на 10 років підряд – «чого з роду-віку не бувало», бо зазвичай кошові отамани Січі змінювалися через кілька років.

Останній кошовий Запорізької Січі Петро Калнишевський був глибоко віруючою людиною і багато допомагав церквам і монастирям України. За все своє життя він лише особистим коштом спорудив з десяток церков на Роменщині, у Києві, на Запоріжжі, робив їм щедрі дари. При всіх 16 церквах, що діяли на

землях «Вольностей Війська Запорозького» були церковно-парафіяльні та підвищеного типу школи. При храмах були шпиталі для німечних, старих і хворих, які утримувались на кошт святого праведника. Цим він ревню виконував заповідь Христову: «Блаженні милостиві, бо вони помилувані будуть» (Мф. 5,7).

Бажаючи утвердити свою владу над Україною імператриця Катерина II своїм указом 1764 року ліквідувала гетьманство, а 1775 року наказала ліквідувати й Запорізьку Січ. В ніч на 4 червня (17 червня за новим стилем) 1775 року 100-тисячна царська армія оточила Січ – невелике містечко, з одною церквою, 38-ма будівлями, 5-ма козацькими, майстровими і торговими будинками. На той час у Січі перебувало лише декілька сот душ, решта козаків знаходилася на паланках, промислах, по городах. Сили були надто нерівні, але козаки бралися боронити свою Запорізьку вольницю.

84-річний кошовий отаман Петро Калнишевський розумів приреченість будь-якого опору. Будучи до глибини душі православним, праведний Петро Калнишевський не хотів пролиття християнської крові. Проте козаки рвалися в бій: « - Та позволь, позволь, пане кошовий, нам на башти стати. Та не дозволиш з тесаками – позволь з кулаками... Ой крикнув же та Калниш кошовий, на Покровській дзвіниці: - Ой кидайте ж ви, славні запорожці, і пістолі, й рушниці. Та й не позволю, славні козаченьки, вам на башти стати. Ой не позволю кривцю християнську марно проливати», - так співалося в одній пісні, де велика християнська любов Петра Калнишевського стала народною думою.

Це був великий подвиг любові, миротворництва, про який Господь наш Ісус Христос сказав: «Блаженні миротворці, бо вони синами Божими назвуться» (Мф. 5,9). Так праведний слуга Божий Петро сином Всевишнього назвався. Але цим він ще більше став ненависний цариці – гонительниці та мучительниці святителя Арсенія Мацієвича, митрополита Ростовського. За наказом цариці праведного Петра було заслано в Соловецький монастир. На пропозицію фаворита цариці Потьомкіна, Синод вказав монастирським властям, щоб «содержаны были узники сии (отаман і старшина) безвыпускно из монастырей и удалены бы были не только от переписок, но и от всякого с посторонними людьми обращения».

Своїм життям праведний Петро уподібнився Іову Багатостраждальному, бо Господь і для нього допустив такі самі випробування, щоб вічного блаженства став достойним. Петро Калнишевський мав усе – владу і багатства, але всього цього позбувся і 25 літ був мучений важкими умовами життя, бо обрав правду, тісний і тернистий шлях страждань і зненавидів беззаконня.

Відомо, що праведний Петро Калнишевський хотів дожити кінець життя свого у Межигірському Спасо-Преображенському монастирі, але злочинці сильних світу цього розпорядилися по-іншому. Петро Калнишевський доживав свого страдницького життя в кам'яному напівпідвальному сирому холодному казематі. Очевидці так описували камеру ув'язненого праведника: «Перед нами маленькі, аршина в два, двері з крихітним віконечком посередині: двері ці ведуть до житла в'язня, куди і ми входимо. Воно має форму лежачого урізаного конуса з цегли завдовжки аршина чотири, завширшки сажень, висоти при вході три аршини, у вузькому кінці – півтора. При вході праворуч ми бачимо лаву-ложе в'язня... На другому боці – залишки розламаної печі. Стінки... сирі, плісняві, повітря затхле, сперте. У вузькому кінці кімнати знаходиться маленьке віконце верхків шість у квадраті, промінь світла, наче крадькома, через три рами і двоє ґрат тьмяно освітлює цей страшний каземат. При такому світлі читати можна було в найсвітліші дні й то з великим напруженням зору. Якщо ув'язнений пробував крізь це вікно подивитися на світ Божий, то його погляду відкривалося саме кладовище, що знаходиться просто перед вікном. Тому, хто пробув близько півгодини в задушливій атмосфері каземату, стає душно, кров приливає до голови, з'являється якесь безмежне відчуття страху».

Тюремний режим праведного Петра Калнишевського відзначався особливою суворістю. За переказами останнього кошового виводили з камери до церкви лише тричі на рік – на Великдень, Преображення і Різдво. Але в архівах не знайдено підтвердження навіть цього.

Лише указом нового імператора Олександра I від 2 квітня 1801 року святому Петру Калнишевському було «дароване прощення» і надане право обрати собі місце проживання на свободі за власним бажанням.

Старожили монастиря розповідали, що *«після Калнишевського залишилося в камері понад два аршини нечистот, що, просидівши у в'язниці такий тривалий час він здичавів, став похмурий і втратив зір; що в нього, як у звіра вирости пазурі, довга борода і весь одяг на ньому, кафтан з гудзиками, розпався на шматки і спадав з плечей»*. Від нього тхнуло землею, але він не стратив розуму. Протягом всього часу ув'язнення праведник був одягнений у козацьке вбрання і завжди розмовляв українською мовою. Поводив він себе смиренно і побожно, чим здобув повагу чернецтва.

Останній кошовий отаман Запорізької Січі святий праведний Петро Калнишевський відмовився повертатися в Україну. 7 червня 1801 року він у листі до архангельського губернатора Мезенцева не без іронії дякує за звільнення і просить дозволити йому *«в обителі сій чекати з спокійним духом кінця свого життя, що наближається, бо за 25 років перебування в ув'язненні він до монастиря цілком звик, а свободою і тут насолоджуюся повною мірою»*. Так, зрештою, сповнилося бажання його дожити вік у монастирі.

Святий праведний Петро Багатостраждальний відійшов до Господа 31 жовтня (13 листопада) 1803 року. Ченці монастиря поховали його на почесному місці – на південному подвір'ї Спасо-Преображенського собору при Успенській церкві. А в 1856 році на могилі Петра Калнишевського встановили плиту, викарбувавши в епитафії короткий обрис життя кошового: *«Здесь погребено тело в Бозе почившего кошевого бывшей грозной Сечи казаков отамана Петра Калнышевского, сосланного в сию обитель по высочайшему повелению, снова был освобожден, но уже сам не пожелал оставить обитель, в коей обрел душевное спокойствие смиренного христианина, искренно познавшего свои вины. Скончался 1803 года, октября 31 дня, в субботу, 112 лет от роду, смертью благочестивою, доброю»*. Після того, як у 20-х – 30-х роках ХХ ст. на монастирському цвинтарі були влаштовані табірні городи, місце могили праведника було загублене, але до наших днів дійшла надмогильна плита з написом.

Своїм життям праведний Петро показав приклад смирення і терпіння, великої любові до Бога і свого народу та краю. Він воістину був справжнім

миротворцем, а в любові до народу свого був подібний до святого апостола Павла, який писав: «Я жадав би сам бути відлученим від Христа за братів моїх, рідних по плоті» (Рим. 9, 3). Так само і святий цей праведник мав велику любов до свого народу по плоті. Тому і вибрав страждання, щоб перемогти неправду і беззаконня. Ув'язнився, щоб визволитись. Смирився, щоб піднятися. «О глибино багатства, і премудрості, і розуму Божого? Які незбагненні суди Його і недослідимі путі Його! Бо хто пізнав розум Господній? Або хто був порадником Йому? Або хто дав Йому наперед, щоб Він мав віддати? Бо все від Нього, Ним і для Нього, Йому слава повіки, амінь». (Рим. 11, 33-36).

Житіє святого праведного Петра Калнишевського // Архієпископ Димитрій (Рудюк) Православний вісник [Журнал] : Видання Української Православної Церкви Київського Патріархату. – № 7/8. – 2008. с. 56.